

**ЖИСМОНИЙ ТАРБИЯ ТИЗИМИНИНГ ШАКЛЛАНИШИ ВА
РИВОЖЛАНИШНИНГ АСОСИЙ ҚОНУНИЯТЛАРИНИ**

Гылыжова Арзигул Маметмиратовна

Урганч давлат университети ўқитувчиси,

Педагогик ахлоқ этика фанининг алоҳида боби бўлиб, педагогик ахлоқнинг ўзига хос хусусиятларини ўрганади, педагогик иш соҳасида умумий ахлоқий позицияларни амалга оширишдаги фарқларни белгилайди, унинг вазифасини, мазмуни тамойилларидаги фарқларни очиқ беради. ахлоқий тоифага киради. Бундан ташқари, педагогик ахлоқни ўргатиш - касбий таълим билан шуғулланадиган ва касбий муҳитда одамлар ўртасидаги ахлоқий муносабатлар, ўқитувчининг ахлоқий хизматлари, ўқитувчилар муҳитида шаклланган турли тартиб ва хатти-ҳаракатлар ва бошқалар. ўрганиш.

Педагогик адолат: ўқитувчининг ўқувчилар билан муносабати жараёнида ўқитувчининг ахлоқий тарбияси ва ахлоқий тарбияси даражасини ва унинг ахлоқий фазилатларини аниқлаш ва баҳолаш жараёнида унинг холислиги алоҳида характерга эга. Педагогик адолат ўқувчилар ва ўқитувчиларнинг хатти-ҳаракатларини баҳолаши ва унга бўлган муносабати турли ахлоқий даражаларда бўлиши билан фарқланади; ўқитувчининг объективлиги ўлчовини аниқлаш кўпинча ўқитувчига боғлиқ; ўзини ҳимоя қилиш даражаси - турли томонлар ўртасидаги муносабатлар кўпинча умумий ахлоқий баҳога тушади; охир-оқибат, болалар ўқитувчи томонидан олдиндан дастурлаштирилган педагогик эҳтиёжларни тушунмайдилар; Педагогик бурч педагогик ахлоқнинг энг муҳим категорияларидан биридир.

Касбий шараф деганда педагогнинг педагогикадаги аҳамиятини англашгина эмас, балки уни жамият томонидан эътироф этилиши, унинг ахлоқий фазилатлари, савобли меҳнати учун жамият томонидан ҳурмат қилиниши ҳам тушунилади. Ўқитувчилик касбида шахснинг шаъни ва фазилатини англаш туйғуси айниқса яққол сезилади. Агар ўқитувчи ўз хулқ-атворида, одамлар билан муомалада ўқитувчи идеалига қўйиладиган талабларни бузган бўлса, ўқитувчининг касбий шаъни ва ахлоқий фазилатларини эътиборсиз қолдириш ҳаракати намоён бўлади. Ўқитувчининг шарафи - ўз касбий бурчларини бажариш жараёнида кўрсатилган ҳақиқий касбий шарафга жамоатчилик томонидан берилган баҳодир³⁶.

Педагогик интизом - педагогик ахлоқни амалга ошириш шакли бўлиб, унда ўқитувчининг фикри ва ҳаракатлари уйғунлашади. Интизом - бу ҳаракатнинг барча объектив оқибатларини олдиндан кўра билиш ва унинг субъектив идрок этиш қобилиятини талаб қиладиган ахлоқий интизом. Шу тарзда, мақсадга эришишнинг

³⁶ Тимошенко М.А. Педагогические основы воспитания профессиональной чести как нравственного качества специалиста : диссертация ... кандидата педагогических наук. - Волгоград, 2000. - 245 с.

энг осон ва энг ёқимсиз усулини излаш кўрсатилади. Педагогик интизом доимий ижодкорлик ва изланиш демакдир.

Ўрта мактаб ўқитувчиси дарс беришга эмас, балки ўқув жараёнига раҳбарлик қилишга, ўқитишга эмас, балки тадқиқот олиб боришга, тарбиялаш учун эмас, балки ўқув жараёнини бошқаришга чақирилади. Ўқитувчи ўз вазифасини қанчалик тўғри тушуна олса, ўқувчиларнинг мустақил билим олиши, изланиши, ривожланиши, фаол бўлиши учун имконият яратади.

Таълимдаги янги технология энг муҳим педагогик муаммоларнинг ечимини топишга, ақлий меҳнатни оширишга, ўқув жараёнини самарали бошқаришга ёрдам беради. Ўқитиш жараёнида янги технологияларни қўллашнинг асосий хусусияти шундаки, у ўқитувчи ва ўқувчиларнинг мустақил ва биргаликда ижодий ишларни бажаришлари учун кенг имкониятлар яратади ва ундан педагогик мақсадда фойдаланиш ўқувчиларнинг интеллектига таъсир этиш орқали уларнинг интеллектуал имкониятларини оширишга хизмат қилади.

Жисмоний тарбияни ижтимоий тизим ва ижтимоий ҳодиса сифатида ҳисобга олишда жисмоний тарбия тизимини, унинг шаклланиши ва ривожланишининг асосий қонуниятларини, вазифаси ва тузилишини тан олиш ва билиш зарурати ўсиб келаётган авлоднинг жисмоний тарбиясини таъминлаш учун зарурдир.

С.У.Абдуазимов фикрича, “Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2017 йил 3 июндаги «Жисмоний тарбия ва оммавий спортни янада ривожлантириш чоратадбирлари тўғрисида»ги Қарори жисмоний тарбияни янада ривожлантиришда муҳим омил бўлди. Ушбу қарор ижроси сифатида Ўзбекистон Республикасида жисмоний тарбия ва оммавий спортни янада ривожлантириш бўйича дастур қабул қилинди. 2017 – 2021 йилларда жисмоний тарбия ва оммавий спортни янада ривожлантириш борасидаги Дастурда спорт мактабларининг моддий-техник базасини мустаҳкамлаш мақсадида 167 та спорт иншооти, жумладан, 90 та спорт мажмуаси ва 77 та сузиш ҳавзасини қуриш, реконструкция қилиш, капитал таъмирлаш, жиҳозлаш ва қайта жиҳозлаш мақсадида 995,2 миллиард сўмдан зиёд маблағ сарфланиши назарда тутилди.

2017 йилда Ўзбекистонлик спортчилар бокс, дзюдо, таэквондо, оғир атлетика, эркин кураш, самбо бўйича ўтказилган турли халқаро мусобақаларда салмоқли ютуқларга эришдилар. Эътиборли жиҳати ўзбек миллий кураши тарихида ёрқин саҳифа очилди. Сентябрь ойида Туркменистонда бўлиб ўтган Осиё олимпия кенгаши Бош ассамблеяси йиғилишида, ушбу миллий спорт турини Осиё ўйинлари дастурига киритиш ҳақида қарор қабул қилинди. Бошқача айтганда, эндиликда ўзбек миллий курашининг янги даври бошланиб, жаҳон спорт майдонларида «халол», «фирром», «чала», «ёнбош» деган сўзлар жаранглаб, ўзбек номини, юртимиз довуғини дунёга тараннум этади”³⁷.

³⁷ Абдуазимов С.У. Ҳарбий хизматчиларнинг таълим тизимида жисмоний ва маънавий тарбия уйғунлигини такомиллаштириш. //Ҳарбий таълим ва фанда инновациялар. 2(4)/2019. –Б.71.

Жисмоний тарбия мактабда фақат жисмоний тарбия дарси эмаслигини инобатга олиб, у соғлиқни сақлаш билан боғлиқ бўлган синфдан ва синфдан ташқари машғулотлар тизими, ҳозирги даврда таълим муассасаларидаги жисмоний тарбия тизими, ёшлар саломатлигини мустаҳкамлаш билан бир қаторда, жисмоний тарбия машғулотларини ҳам ўз ичига олади. шахсинг биологик ва психологик эҳтиёжларини ҳар томонлама ривожланишига ёрдам беради, ҳаётда фаолдир.муносабат ва ахлоқий муносабатларни ривожлантиришга ишора қилади. Илмий ва ўқув предмети сифатида етакчи рол ўйнайдиган жисмоний тарбия ана шундай муҳим методологиядир

Фойдаланилган адабиётлар:

1. Тимошенко М.А. Педагогические основы воспитания профессиональной чести как нравственного качества специалиста: диссертация кандидата педагогических наук. - Волгоград, 2000. - 245 с.
2. Абдуазимов С.У. Ҳарбий хизматчиларнинг таълим тизимида жисмоний ва маънавий тарбия уйғунлигини такомиллаштириш. Ҳарбий таълим ва фанда инновациялар. 2(4)/2019. - Б.71.
3. Матвеев Л. П. Теория и методика физической культуры (общие основы теории и методики физического воспитания; теоретико-методические аспекты спорта и профессионально-прикладных форм физической культуры): Учеб. для интов физ. культуры. - М.: Физкультура и спорт, 1991. - 543 с.